

SAMENVATTING

IT TAKES TWO TO TANGO

Inleiding

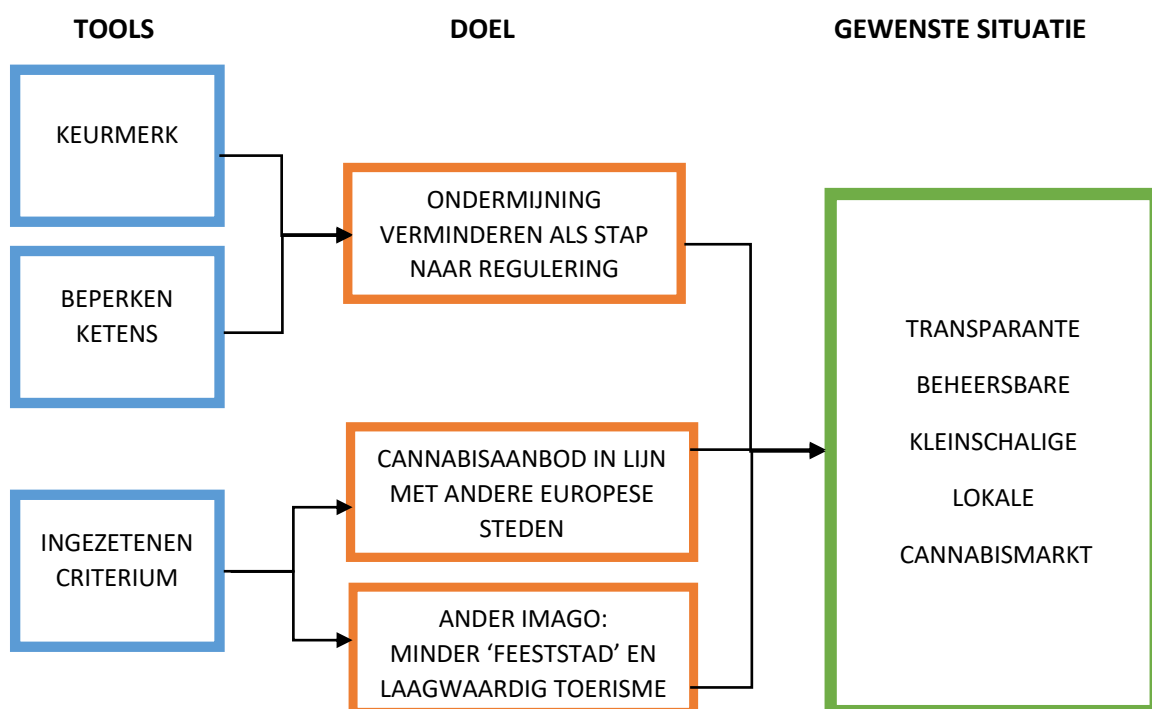
Burgemeester Halsema heeft de coffeeshopsector uitgenodigd om mee te denken over de vraag hoe de cannabismarkt kleinschaliger, transparanter, beheersbaarder en minder aantrekkelijk voor toeristen kan worden gemaakt. Handhaving van het ingezetenen-criterium (I-criterium) is volgens het stadsbestuur een maatregel om de cannabismarkt kleiner te maken. Buitenlandse toeristen zouden de coffeeshops dan niet meer mogen bezoeken. Het stadsbestuur erkent dat die maatregel mogelijk tot overlast en een grotere illegale markt leidt.

Overwegingen Amsterdamse driehoek

Het stadsbestuur wil de cannabismarkt kleinschaliger, transparanter, beheersbaarder en minder aantrekkelijk voor toeristen maken door: (1) het (gefaseerd) reguleren van de cannabismarkt door het instellen van een Amsterdams coffeeshopkeurmerk, (2) het beperken van ketenvorming van coffeeshops en (3) het handhaven van het ingezetenen criterium voor coffeeshops.

In dit document zijn de drie argumentatielijnen uit elkaar gehaald die in de discussie door elkaar heen lopen. In de eerste argumentatielijijn (I) wordt gesteld dat coffeeshops laagwaardig toerisme aantrekken en bijdragen aan het imago van Amsterdam als 'feeststad'. In de tweede argumentatielijijn (II) wordt gesteld dat de coffeeshopsector 'bevrijd' moet worden van ondermijnende invloeden zodat stappen naar regulering kunnen worden gezet. En in de derde argumentatielijijn (III) wordt gesteld dat het cannabisaanbod Amsterdam in lijn moet zijn met dat in andere Europese steden. In alle drie de gedachtegangen wordt een kleinere cannabismarkt als de oplossing voor de problemen gezien.

SCHEMA NARRATIEF DRIEHOEK AMSTERDAM

Achtergrond

Amsterdam telde in 2019 (voor de coronacrisis) bijna 22 miljoen unieke bezoekers. Er is sprake van een groeiend aantal toeristen. Dat heeft twee kanten: het levert geld op, maar ook overlast. Het stadsbestuur wil laagwaardig (overlastgevend) toerisme weren en kwaliteitstoerisme stimuleren. De gedachte is dat coffeeshops deels de oorzaak zijn van de overlast in de stad omdat zij laagwaardige toeristen zouden aantrekken. Als toeristen niet meer welkom zijn in de coffeeshops, dan verdwijnt een deel van de overlast, is de gedachte. Het is maar zeer de vraag of dat echt zo is, blijkt uit onderzoek.

Straatdealers vormen een belangrijke rol in de beleving van leefbaarheid en onveiligheidsgevoelens bij bewoners. Straatdealers en andere illegale drugsaanbieders weten doorgaans goed in te spelen op 'gaten' in de markt. Experts geven aan dat de illegale (straat)markt enkele jaren zal opbloeien in Amsterdam als het I-criterium zal worden gehandhaafd.

Ingrediënten die nodig zijn voor de invoering van het ingezetenen criterium zijn volgens experts:

a. Moeilijke periode

Het is zeker dat er in de jaren die volgen na de start van het ingezetenen criterium een toename zal zijn van de illegale (straat)handel. Dat zal behoorlijk wat overlast en criminaliteit met zich meebrengen. Om draagvlak bij de Amsterdammers te houden, zal dit ook duidelijk gecommuniceerd moeten worden naar de bewoners. Deze overlastperiode kan meerdere jaren aanhouden. De aanname is dat het daarna beter gaat worden.

b. Kosten en batenafweging

Er moet een goede kosten- en batenanalyse worden gemaakt om te bepalen of de maatregel inderdaad het gewenste resultaat oplevert.

c. Kennis van de lokale cannabismarkt

Het is van belang om een goed beeld te hebben van de motieven en gedragingen van toeristen die Amsterdam bezoeken voordat er maatregelen worden genomen.

d. Samenwerking met de sector

Het succes van de maatregel hangt mede af van het draagvlak bij coffeeshopexploitanten. De burgemeester van Breda spreekt in dit verband over een proces van geven en nemen.

Oplossingen en denkrichtingen

(Een deel van) de cannabissector wil graag meewerken aan het vergroten van de transparantie en beheersbaarheid van de cannabismarkt. Het verkleinen en minder aantrekkelijk maken van de cannabismarkt voor toeristen zijn voor de coffeeshops geen vanzelfsprekende doelstellingen. De sector is van mening dat de handhaving van het I-criterium meer kosten dan baten zal opleveren.

Daarom stelt de sector een alternatieve aanpak voor. De exploitanten verwijzen bij de 'patstelling' tussen de gemeente en de sector naar de zogenoemde wicked problem benadering. Wicked problems zijn problemen waarbij het aantal mogelijke oorzaken en oplossingen groot en onduidelijk is én waarbij veel mensen, organisaties en sociale domeinen betrokken zijn. Bij dit soort problemen is altijd sprake van maatschappelijke onrust en wetenschappelijke onzekerheden. De betrokken partijen denken radicaal anders over: de definiëring en oorzaak van de problematiek, de (relevante) feiten, de waarden die moeten worden beschermd en de oplossingsrichting van de problematiek.

Door in kaart te brengen hoe verschillende partijen tegen de problematiek aankijken en in welke richting de oplossing moet worden gezocht en dit met elkaar uit te wisselen, kunnen er mogelijk nieuwe inzichten ontstaan op de problematiek.

Coffeeshopexploitanten hebben daarnaast een aantal voorstellen geformuleerd waarbij de coffeeshopsector een actieve rol kan spelen en het toerisme in betere banen kan worden geleid. Daarvoor is het nodig dat de coffeeshopsector niet langer (alleen) als onderdeel van het probleem worden gezien, maar ook als onderdeel van de oplossing. It takes two to tango!

- **Voorstel 1: Uitbreiding pilot Verplaatsing coffeeshops**
Amsterdam is in 2012 gestart met de pilot Verplaatsing Coffeeshops. Bestaande coffeeshops die wilden verhuizen naar een andere locatie konden zich aanmelden. Coffeeshops die gevestigd waren op plekken waar sprake is van locatiespecifieke overlast kregen voorrang. Er zijn inmiddels vijf coffeeshops verplaatst. Uit de evaluatierapporten die hierover zijn verschenen blijkt dat de verplaatsing in alle gevallen succesvol was. Gezien de goede ervaringen met deze pilot ligt het voor de hand om deze uit te breiden. Er ligt een protocol klaar en er zijn nog steeds stadsdelen met relatief weinig coffeeshops.
- **Voorstel 2: Transparante bedrijfsvoering onderdeel van Keurmerk coffeeshops**
Een in Amsterdam in te voeren Keurmerk naar Haarlems model zou uitgebreid kunnen worden door een transparante bedrijfsvoering als extra voorwaarde toe te voegen.
- **Voorstel 3: Coffeeshops actief betrekken bij campagne 'Gewenst Gedrag'**
De coffeeshopsector wil en kan een bijdrage leveren aan de campagne 'Gewenst gedrag'.
- **Voorstel 4: Uitbreiding blowverboden in de stad**
- **Voorstel 5: Aantal bezoekers per coffeeshop sturen met behulp van een applicatie**
- **Voorstel 6: Reframing cannabisverkooppunten**
De gemeente zou een actieve rol kunnen spelen bij de reframing van coffeeshops door deze niet meer te associëren met laagwaardig toerisme, maar te benadrukken dat deze een essentiële functie in de stad hebben.
- **Voorstel 7: Pilot bezorgservice coffeeshops**
Een belangrijke reden om cannabisproducten bij illegale aanbieders aan te schaffen is dat deze de producten thuisbezorgen. Coffeeshops mogen deze dienst niet aanbieden, waardoor er in feite een gat in de markt bestaat waar illegale aanbieders van profiteren. In het kader van een beheersbare cannabismarkt zou er een pilot kunnen worden gestart, waarbij (een deel van de) coffeeshops deze service wel kunnen aanbieden.
- **Voorstel 8: Ingezetenen-criterium in het centrum en andere overbelaste stadsdelen en nieuw te creëren 'safe havens' zonder Ingezetenen-criterium**
Het creëren van 'safe havens' is een ambitieus voorstel dat om een lange termijnvisie vraagt. Om de overlast in het centrum te verminderen zou ervoor gekozen kunnen worden om het ingezetenen criterium in het centrum te handhaven en tegelijkertijd een deel van de coffeeshops naar zogeheten 'safe havens' te verplaatsen.

Wij denken aan een situatie waarin vier of vijf safe havens de binnenstad ontlasten. Iedere safe haven is een plek met enkele coffeeshops, horecagelegenheden, overnachtingsplekken, op bezoekers gerichte winkels en wellicht een dependance van een museum of andere attractie. Deze plekken maken een geconcentreerd bezoek aantrekkelijk voor (buitenlandse) bezoekers, zonder dat dit overlast bezorgt. Dit soort plekken liggen niet in het centrum of

andere kwetsbare gebieden. Belangrijk is dat deze plekken goed te bereiken zijn, dat mensenmassa's er geen overlast veroorzaken, dat de plek goed te beveiligen is en dat de plekken een divers aanbod bieden aan bezoekers. Voor de invulling van deze safe havens gaan we uit van een samenwerking tussen horeca- en overnachtingsgelegenheden, winkels, coffeeshops en beveiligingsdiensten. We denken aan een mogelijke invulling op basis van thema's als: adventure, underground, retro, exotic, philosophical, sport, young and urban, etc.

In lijn met het idee om bezoekers beter over de stad te spreiden, zouden dat dan meerdere safe havens voor verschillende typen bezoekers moeten zijn. Het aanbod van verblijfsplekken en toeristische attracties zou dan zodanig moeten zijn dat het de moeite waard is om langere tijd of misschien wel het hele verblijf op die plekken door te brengen. Coffeeshops zouden in dat geval onderdeel zijn van een omvangrijk ontwikkelingsplan.

In onderstaand schema hebben we de effecten van de verschillende maatregelen op de ondermijning, de leefbaarheid en de cannabismarkt weergegeven. Daarnaast hebben we aangegeven of de maatregel op korte termijn te realiseren is en of deze extra handhaving vergt.

Voorstel	Tegengaan ondermijning	Vergroten leefbaarheid	Verkleinen illegale markt	Kan op korte termijn	Vergt extra handhaving
Verplaatsing coffeeshops	0	++	++	++	+
Transparante bedrijfsvoering	++	0	0	+	0
Campagne gewenst gedrag	0	+	+/-	++	++
Uitbreiding blowverboden	0	++	+	++	++
Coffeshopbezoek met app	0	++	+/-	+	+
Reframing cannabisverkooppunten	0	+	0	++	0
Pilot bezorgservice	++	++	++	+	+
Safe havens	+/-	++	+/-	-	+

++ sterk positief effect, + positief effect, 0 geen effect, +/- neutraal, - negatief effect

Samenwerking

Dit is een samenvatting van een discussiepaper waarin we onze gedachtes en voorstellen uitvoerig uiteen hebben gezet. We hebben dit document opgesteld om te laten zien dat ondernemers uit de coffeeshopsector bereid zijn om constructief na te denken. De nota is voorgelegd aan partijen, zoals vertegenwoordigers van Koninklijke Horeca Nederland en Amsterdam en Partners die zich net als de drie cannabisondernemers medeverantwoordelijk voelen voor de ontstane problematiek en samen naar oplossingen willen zoeken. Daarnaast zijn influencers en wetenschappers geconsulteerd om mee te denken. Allen reageerden positief op de alternatieve voorstellen en de voorgestelde aanpak.